

СТВОРЕННЯ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ ЯК ГАРАНТІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОСТАННЬОГО

Із прийняттям у 2012 році Кримінального процесуального кодексу України розпочався новий етап у правовому регулюванні досудового розслідування та започаткування реформи правоохоронної системи, оскільки в ньому враховано прогресивний світовий досвід організації діяльності державних органів із протидії злочинам та визначено чітку безальтернативну підслідність, що фактично утримує правоохоронні орган від здійснення невластивих їм функцій.

З метою здійснення ефективної протидії злочинам, вчиненим високопосадовцями державниками, в Україні створено новий правоохоронний орган — Державного бюро розслідувань (далі — ДБР).

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про державне бюро розслідувань» (далі — Закон) останнє вирішує завдання із запобігання, виявлення, припинення, розкриття і розслідування:

1) злочинів, вчинених службовими особами, які займають особливо відповідальне становище відповідно до частини першої статті 9 Закону України «Про державну службу», особами, посади яких віднесено до першої — третьої категорій посад державної служби, суддями та працівниками правоохоронних органів, крім випадків, коли ці злочини віднесено до підслідності детективів Національного антикорупційного бюро України;

2) злочинів, вчинених службовими особами Національного антикорупційного бюро України, заступником Генерального прокурора — керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або іншими прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, крім випадків, коли досудове розслідування цих злочинів віднесено до підслідності детективів підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України;

3) злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військових злочинів), крім злочинів, передбачених статтею 422 Кримінального кодексу України (Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості).

Тобто, аналізуючи суб'єктний склад кримінальних правопорушень, що відносяться до підслідності ДБР, до компетенції останнього

входить досудове розслідування злочинів зокрема вчинених працівниками правоохоронних органів.

Разом з тим засада незалежності як умова функціонування правоохоронних органів знайшла відображення у міжнародних актах, серед яких можна виділити Резолюцію Комітету Міністрів Ради Європи № (97) 24 «Про двадцять принципів боротьби з корупцією», в якій міститься норма, відповідно до якої держави для ефективної боротьби з корупцією зобов'язані: «Гарантувати, що ті, хто відповідає за запобігання, розслідування, судове переслідування і судові рішення по випадкам корупції, мають незалежність і автономність, відповідні їх функціям, є вільними від впливу та мають ефективні засоби для того, щоб зібрати докази, захищаючи людей, які допомагають владі у боротьбі з корупцією, і зберігаючи конфіденційність розслідувань» (принцип 3).

Також, у статті 3 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» визначено таку засаду як незалежність та персональна відповідальність кожного працівника ДБР, а у ст. 4 Закону, визначено гарантії незалежності Бюро.

В той же час, положення стосовно незалежності ДБР не можна абсолютизувати та ототожнювати з його ізольованістю від інших правоохоронних органів, що входять до суб'єктного складу злочинів, підслідних Бюро. Перш за все йдеться про фактичну відсутність у складі ДБР оперативних підрозділів, передбачених ст. 41 КПК України, на які покладено можливість проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій.

У зв'язку із неефективністю документування злочинної діяльності без проведення комплексу слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, слідчі ДБР змушені звертатися до оперативних підрозділів інших правоохоронних органів із відповідними дорученнями.

Разом з тим, враховуючи складність кримінальних проваджень, розслідування яких покладено на Державне бюро розслідувань, високі посади суб'єктів злочинів, віднесених до підслідності останнього, їх досвід зокрема і в діяльності правоохоронних органів, а також можливі корумповані зв'язки, відсутність можливості самостійного збору доказів шляхом проведення зокрема НС(Р)Д, створює неабиякі ризики для витоку відомостей щодо ходу досудового розслідування кримінального провадження, наявних доказів, застосування тих чи інших тактичних прийомів тощо, що може перешкоджати повному, всебічному та неупередженому досудовому розслідуванню.